

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректорка з навчальної та науково-педагогічної роботи Катерина МАЛЬЧИКОВА

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ (МУЗЕЙНОЇ) ПРАКТИКИ

Факультет психології, історії та соціології
Кафедра історії, археології та методики викладання
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Освітня програма Середня освіта (історія)
Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.03 Історія
Курс III
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Форма навчання денна, заочна

Програма розроблена:

Батенко Ганна Вячеславівна, кандидат історичних наук, доцент.

Деканеса факультету Шапошникова І.В.

Затверджено на засіданні кафедри історії, археології та методики викладання
(назва кафедри)

Протокол № 2 від «28» серпня 2022р.

Завідувачка кафедри Кузовова Н.М.

Схвалено науково-методичною радою факультету психології, історії та соціології

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

Голова ради Тавровецька Н.І.

Керівниця навчального відділу Яценко В.Ф.

1. ВСТУП

Музейна практика здобувачів спеціальності 014 Середня освіта спеціалізації 014.03 Історія 3 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форма навчання є невід'ємною складовою підготовки спеціаліста з історії. Історична освіта спрямована на педагогічну або наукову діяльність, яка має відношення до культурної спадщини. Цим визначається необхідність вивчення курсу музеєзнавства та проходження музейної практики. Організація цієї практики дає можливість набути практичні навички і вміння музейної справи – важливого структурного складового компонента зберігання та дослідження культурної спадщини та реалізації можливостей музейної педагогіки. Важливим є набуття вмінь оцінки та експертизи музейних предметів, комплектування музейних колекцій з історичної проблематики, формування експозицій, проведення екскурсійної роботи та створення сучасних форм музейної комунікації, що сприяє зрозумінню специфіки функціонування музейних закладів та ролі матеріальних свідочств у реалізації освітньо-виховної та навчальної функцій музею.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ:

Мета практики передбачає оволодіння здобувачами сучасними методами і формами організації праці у музеї, здобуття здобувачами знань про музей як заклад, що сприяє розвитку суспільства; як середовище, де людина знаходиться у специфічних відносинах з культурними цінностями. Під час проходження практики студенти-історики закріплюють і поглиблюють набуті під час вивчення курсів «Вступ до спеціальності» та «Джерелознавство, пам'яткознавство та основи архівно-музейної справи», «Педагогіка». Формування вмінь і надбання практичних навичок самостійного виконання професійних завдань. Закріпити та удосконалити вміння, набуті під час семінарських занять з дисципліни через реалізацію наступних завдань:

- сформувати систему наукових поглядів на сутність музейної справи;
- ознайомити здобувачів з методами планування і організації роботи музею;
- ознайомити здобувачів з сучасними формами організації музейного відвідування;
- навчити складати та працювати з основними видами документації;
- усвідомити особливості розвитку соціальних функцій музею в сучасних умовах;
- ознайомитись з засадами організації фондової роботи музею;
- навчитись проведенню оцінки первинного, археологічного та музеологічного контексту музейного предмету;
- навчитись використовувати експозиції музеїв для проведення занять з історії;
- набути навичок підготовки та проведення екскурсійної роботи;
- опанувати засади формування шкільного музею та його можливості у реалізації навчальних та виховних завдань освітнього процесу.

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ: МУЗЕЇ УКРАЇНИ, ЗАРУБІЖНІ МУЗЕЇ, МУЗЕЙНО-АРХІВНИЙ ЦЕНТР ХДУ

В процесі виконання завдань навчальної музейної практики, здобувачі набувають **загальних компетентностей**, передбачених ОП:

- ЗК1.** Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності.
- ЗК2.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК3.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК4.** Здатність працювати в команді.
- ЗК5.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК6.** Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
- ЗК7.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК8.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 9.** Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.
- ЗК10.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фахові компетентності

- ФК1.** Здатність використовувати систематизовані теоретичні та практичні знання з історії та методики навчання історії при вирішенні професійних завдань.
- ФК2.** Володіння історіографією та термінологічним апаратом історичної науки.
- ФК3.** Здатність вирізняти закономірності розвитку історичних процесів, володіння конкретним фактичним матеріалом з історії України та країн світу.
- ФК9.** Здатність до рефлексії та самоорганізації професійної діяльності.
- ФК12.** Здатність вести краєзнавчу роботу, виявляти, пропонувати та сприяти збереженню історико-культурних пам'яток.
- ФК13.** Здатність формувати історичну, правову та громадянську свідомість в учнів, реалізовувати громадянські права та обов'язки з метою розвитку демократичного, правового суспільства.
- ФК14.** Здатність використовувати інформаційні та інноваційні технології у навчанні учнів історії.
- ФК15.** Здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички для оволодіння основами теорії і методів історичних досліджень

Програмні результати навчання:

Знання:	ПРЗ1. Демонструє систематизовані теоретичні та практичні знання з історії та методики навчання історії. ПРЗ2. Володіє історіографією та термінологічним апаратом історичної науки. ПРЗ3. Знає й розуміє закономірності розвитку історичних процесів, володіє конкретним фактичним матеріалом з історії України та країн світу.
Уміння:	ПРУ1. Володіє державною мовою та необхідним лексичним мінімумом сучасних іноземних мов.

	<p>ПРУ2. Аналізує закономірності розвитку історичних процесів, спираючись на методи історичного дослідження, встановлює причинно-наслідкові зв'язки.</p> <p>ПРУ3. Володіє методикою проведення сучасного історичного дослідження, здатний застосовувати всі його види у освітньому процесі з історії.</p> <p>ПРУ4. Користується термінологічним апаратом історії, вміє працювати з історичними джерелами, орієнтується в науковій літературі з фаху.</p> <p>самостійних і контрольних робіт, індивідуальної роботи.</p> <p>ПРУ7. Уміє знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел, насамперед за допомогою інформаційних технологій.</p> <p>ПРУ9. Уміє проводити краєзнавчу роботу, виявляти, пропонувати та сприяти збереженню історико-культурних пам'яток.</p> <p>ПРУ10. Дотримується правових норм і законів, нормативно-правових актів України, усвідомлює необхідність їх дотримання.</p>
Комунікація:	<p>ПРК1. Володіє основами професійної мовленнєвої культури при навчанні історії в школі.</p> <p>ПРК2. Пояснює фахівцям і не фахівцям стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення його глобальних проблем.</p>
Автономія і відповідальність	<p>ПРА1. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності.</p>

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ:

3.1. ВИДИ РОБІТ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

Протягом двох тижнів практики здобувачі повинні оволодіти низкою навичок і вмінь потрібних для роботи в музейних установах та формування і використання шкільного музею:

- ознайомитись із сутністю і змістом діяльності музею та формами сучасної комунікації;
- навчитись визначати генетичну, утилітарно-споживчу, науково-пізнавальну, інформативну, культурну, історичну та комунікативну функції музейного предмета;
- опанувати суть та специфіку природничих та художніх музейних предметів;
- набути вміння і навички атрибуції, класифікації, систематизації, інтерпретації та оформлення картки наукового опису музейного предмету;
- ознайомитись зі схемою наукової організації музейного зібрання, дослідницьким аспектом та науковою організацією музейних фондів і планами, формами і методами їх комплектування;
- вивчити досвід підготовки та проведення екскурсії музейним працівником;

- набути вміння і практичних навичок екскурсійної роботи (на базі стендового комплексу);
- опанувати прийоми використання пошукової, фондової, експозиційної та екскурсійної роботи у активізації пізнавальної діяльності учнів.

3.2. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна література:

1. Історичне джерелознавство: Підручник / Авт.: Я. С. Калакура, І. Н. Войцехівська, С. Ф. Павленко, Б. І. Корольов, М.Г. Палієнко; Гол. ред. С. В. Головка. К.: Либідь, 2002. 488 с. Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/966-06-0261-8/966-06-0261-8.pdf>.
2. Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

Допоміжна література:

3. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв: Навч. посіб. / П. Горішевський, М.Ковалів, В. Мельник, С. Оришко. Івано-Франківськ: Плай, 2005. 64 с.
4. Якубовський В.І. Музеєзнавство. Підручник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2010. 352 с.
5. Хрестоматія з архівознавства: Навч. посібник / Упоряд.: Г.В. Боряк, І.Б. Матяш, Р.Я. Пиріг. К., 2003.
6. Закон України «Про охорону культурної спадщини». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
7. Закон України «Про музей та музейну справу». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Національний архівний фонд і архівні установи». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2888-14#Text>
9. Дмитрієнко М. Ф. «Історичні джерела та їх використання» // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наукова думка, 2005. Т. 3 : Е – Й. С. 577. 672 с.
10. Лекції з джерелознавства / В. Антонович ; ред. М. Ковальський ; Українська вільна академія наук в США. Історична секція, Національний ун-т "Острозька академія". Острог ; Нью-Йорк, 2003. 382 с.
11. Писемні джерела з історії України : курс лекцій / С. А. Макарчук. Л. : Світ, 1999. 352 с.
12. Розвиток історичного джерелознавства в Україні (1840-ві - 1920-ті рр.) : [монографія] / Т. С. Китиченко ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Харків. держ. вище училище фіз. культури №1. Харків : ДІСА ПЛЮС, 2019. 238 с.

Література іноземними мовами:

13. *Murphy, Oonagh (Spring 2018). "Museum Studies as Critical Praxis: Developing an Active Approach to Teaching, Research and Practice". Tate Papers. 29.*
14. International Council of Museums (2009). "Key Concepts of Museology" on 2015-06-16. Режим доступу:

https://web.archive.org/web/20150616014713/http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/Key_Concepts_of_Museology/Museologie_Anglais_BD.pdf
15. Sullivan, Ann Marie (2016). "Cultural Heritage & New Media: A Future for the Past". The John Marshall Review of Intellectual Property Law. 15: 604. Режим доступу:

<https://repository.law.uic.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1392&context=ripl>

Електронні ресурси:

16. Офіційний веб-портал Державної архівної служби України.
[Http://www.archives.gov.ua/Archives](http://www.archives.gov.ua/Archives).

17. Веб сайт ЮНЕСКО: <https://en.unesco.org/>

18. Інститут української археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. <http://archeos.org.ua/>

3.3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Під час практики студенти повинні розвинути свої індивідуальні здібності і закріпити навички професійної підготовки, здобуті впродовж вивчення вищезгаданих дисциплін та спецкурсів. Під час підготовки до лекцій, екскурсій, практичної роботи в музейних підрозділах студентам необхідно консультиватись з керівником практики та провідними викладачами курсу, які нададуть чіткі методичні рекомендації щодо їх організації та проведення, забезпечать необхідними методичними матеріалами, в тому числі в електронному вигляді

3.4. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Класифікація та типологія музеїв. Комплектування фондів як основа діяльності музею.
2. Наукова концепція і тематична структура музейної експозиції.
3. Тематико-експозиційний план, як основа побудови постійної або тимчасової музейних експозицій.
4. Розвиток освітньо-виховної функції музею в сучасних умовах. Музейна екскурсія як основна форма освітньо-виховної роботи музею.
5. Структура сучасного музею. Вимоги до роботи музею.
6. Вітчизняне законодавство про охорону пам'яток природи, історії та культури. Основні принципи і методи керівництва музеєм.
7. Комплектування музейних колекцій з історичної проблематики. Майстерність екскурсовода.
8. Сучасні тенденції розвитку музеїв світу. Місце музею у сучасному й майбутньому суспільстві.
9. Розвиток музейної справи в Україні. Перспективи розвитку музейної мережі України.
10. Аналіз професії музейного працівника. Наукова діяльність музейного працівника-історика.

4. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Загальна оцінка за практику складається з суми отриманих балів з запланованих видів роботи: вміння вести документацію, класифікувати музейні предмети та виокремлювати їх типи, визначати цінність предмету як

історичного джерела, підготовка тематичного плану та матеріалів екскурсії та її проведення.

Методи контролю: усна перевірка знань, аналіз систематичної роботи здобувача та його активності під час практики, перевірка різних форм письмових завдань (складових тематико-експозиційного плану, аналіз різних типів музейних предметів за вибором здобувача та т.п.). Позитивне проходження практики передбачає виконання та засвоєння здобувачем змістовних модулів й закріплюється шляхом їх оцінювання при підведенні підсумків практики.

Звіт практиканта:

Звіт про практику подається у вигляді матеріалів:

- ▶ картки наукового опису музейного предмету,
- ▶ аналіз екскурсії музейного працівника або експозиції (за вибором здобувача),
- ▶ тематико-експозиційного плану тематичної виставки (за вибором здобувача),
- ▶ тексту екскурсії по стендовому сегменту експозиції
- ▶ додаються фото-, відео-, аудіо- матеріали.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ:

Підсумки підводяться у процесі складання студентами заліку з практики. Оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента і виставляється науковим керівником практики не пізніше встановленого у ХДУ терміну у відомість, заноситься у журнал атестації студентів і залікову книжку.

Студенту, який не виконав програму практики, практика не зараховується.

Оцінювання змістовних модулів практики проводиться за наступними критеріями:

I. Знання наукової організації експозиційно-фондової роботи музею.

1. Класифікація музейних предметів та виокремлення їх типи.
2. Визначення ступеню інформативності музейного предмету.
3. Визначення характеру експозиції й зміст її наукової концепції.
4. Аналіз різних видів експозицій.
5. Встановлювання та використання міжпредметних зв'язків при реалізації музейно-педагогічного завдання.

II. Екскурсійна робота.

1. Складання чіткого, структурованого, тематико-експозиційного плану з використанням різного виду інноваційних підходів
2. Вибір основних компонентів бази екскурсії та вміння визначати типи та методи екскурсії.
3. Організація екскурсійного процесу для учнів.

За результатами практики проводиться конференція за участю керівника практики, членів кафедри, навчально-методичного відділу Херсонського державного університету.

Основні напрямки фондової та експозиційної роботи музею

1. Наукова організація фонду: завдання, склад, структура.

2. Методика вивчення музейних предметів: атрибуція, класифікація, інтерпретація.
3. Комплектування та наукова документація фондів музею.
4. Принципи та методи побудови експозиції.
5. Тематична структура експозиції. Експозиційні матеріали.
6. Наукове та художнє проектування музейних експозицій.
7. Майстерність екскурсовода.
8. Завдання організатора шкільного музею з історії.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Звітні документи акуратно оформлюються і подаються груповому керівнику на наступний робочий день після завершення практики. Звітна документація перевіряється, затверджується та оцінюється груповим керівником.

1. Картка наукового опису музейного предмету.
2. Аналіз екскурсії музейного працівника або експозиції (за вибором студента).
3. Тематико-експозиційного плану тематичної виставки (за вибором студента).

Оформлення звітної документації

1. Картка наукового опису музейного предмету.
2. Аналіз екскурсії музейного працівника або експозиції (за вибором студента).
3. Тематико-експозиційного плану тематичної виставки (за вибором студента).
4. Текст екскурсії по стендовому сегменту експозиції ХОКМ (додається фото експозиційного сегменту).

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Практична підготовка студентів є однією з важливих і невід'ємних складових освітнього процесу в університеті.

Оцінка за практику складається з оцінки:

- керівника від бази практики (25 %);
- керівника від кафедри історії, археології та методики викладання (60 %)
- заліку (15 %).

№	Види діяльності	Оцінка	Сума балів
1	Складання картки наукового опису музейного предмету	5 балів	5
	Аналіз екскурсії музейного працівника або експозиції (за вибором студента)	5 балів	5
	Складання тематико-експозиційного плану тематичної виставки	10 балів	10
	Підготовка тексту екскурсії	20 балів	20
	Проведення пробної екскурсії	25 балів	25

	Бонусні (ініціативні)	20 балів	20
2	Залік	15 балів	15
3	Разом балів	100 балів	100

Шкала оцінювання практики:

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		
64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни